LTB1

MINTIS

Thought, Lithuanian Daily Newspaper.
Permitted by UNRRA Team 155.
Eina kasdien be šventadienių.
Atsakingasis redaktorius J. Vasaitis.
Memmingenas, Airport, Baltic Camp.
Prenumerata mėn. 10 RM.,
Atskiras numeris 40 pf.

Lietuvių visuomenės dienraštis Nr. 85 Memmingenas Antradienis, 1946 m. birželio mėn. 4 d. I metai

Lietuvos ... Biblioteka

MPR stipriausia partija Prancuzijoje

Londonas. Pagal provizorinius rinkimų rezultatų pranešimus per rinkimus MPR (krikščionių respublikonų liaudies partija) laimėjo 160 vietų, komunistai-142 (penkias vietas pralaimėjo), socialistai-115 (pralaimėjo 25 vietas), respublikinė laisvės partija-67 vietas, radikalai-38.

RINKIMAI ITALIJOJE

Londonas. Rinkimai Italijoje praėjo palyginti ramiai, išskyrus vieną kitą incidentą. Rinkimuose dalyvavo 75-90% gyventojų. Rezultatai bus paskelbti trečiadienį.

MIRĖ KALININAS

Maskva. Maskvos radijo pranešė, kad buvęs vyriausio Sovietų Sąjungos Prezidiumo pirmininkas Kalininas mirė birželio mėn. 3 d. 10,15 val.

GEN. EISENHOVERIS PRIEŠ KARĄ

Londonas. Gen. Eisenhoveris viename karininkų pobūvyje pasakė kalbą, kurioje griežtai pasisakė prieš karą ir prieš tuos, kurie karą puoselėja. JAV turi būti pasirengusios įvykdyti savo įsipareigojimus pagal JTO chartą ir todėl turi būti stiprios.

Komunistu organui nepatinka...

Prancūzų komunistų organas „l'Humanitė" gegužės 11 d. rašo: ar jūs žinote, ką rašė vakar New-York Tribune (Europiejiškoji laida?) Štai ką: Anglijos pažiūros yra tokios, kad geriau visą laiką būti padėtyje be išeities, negu derėtis ir prekiauti, ieškant kompromiso su sovietais arba jiems bet kur nusileisti. Skaitoma, kad mažiau pavojinga vilkinti dabarties nepastovumo padėtį Europoje, negu nusileisti sovietams kiviričių objektuose. Tokia yra anglų ir amerikiečių informatoriaus opinija. Tokiu informatorių tarpe yra Arthur Weinderberg, vienas uoliausių keturių konferencijos nepasisekimo propagandistų. Byrnes respublikoniškasis patarėjas pasako savo draugams, kad konferencija turės pasisekimą tik tada, „jei kas dieną bus daromas naujas Miunchenas". Jis kalba rinktiniams žurnalistams apie „Sovietų Sąjungos ekspansijos politiką". Vienos agentūros pranešimu, jis siekia kuo greičiausiai grįžti į JAV, kad galėtų įspėti savo tautiečius dėl pavojaus, kuris grėsia pasauliui. Tokiu būdu gąsdinimo atomine bomba santažas plačiai panaudojamas taikos sabotuotojų. Bevinas ir jo churchilliškas diplomatinis aparatas stovi užpakalyje Amerikos, tęsdamas jos naudai defetizmo ir antisovietizmo kampaniją, kurią prezidentas Trumanas užvakar paneigė. Štai kodėl Bevinas vakar reikalavo Potsdamo ir Maskvos nutarimo revizijos.

UŽDRAUDĖ PASKELBTI

Londonas. Rumunijos Cenzūros įstaiga uždraudė paskelbti JAV ir Anglijos notas dėl neįvykdytų įsipareigojimų pagal Maskvos susitarimą dėl opozicijos atstovų priėmimo į vyriausybę ir dėl laisvų rinkimų pravedimo.

ATOMINIS LAIVYNAS

Naujorkas. Laivynas įteikė kongresui sąmatą, kuria ketinama statyti atomine energija varomus karo laivus, apginkluotus raketiniais pabūklais. Šiam „didžiausiam ir moderniausiam pasaulio laivynui" reikalaujama ateinančių metų išlaidoms 5.500.000.000 dolerių. („Daily Mail" No. 16079).

GILTINĖ BOLŠEVIKŲ ZONOS STOVYKLOSE

Viena (D.N.A.). Vienos katalikai platina atspaudus pranešimo, kurį padaręs asmuo savo akimis matęs sąlygas Tarybų S-gos okupuotos Vokietijos zonos stovyklose. Kalbamasis pranešimas buvo transliuotas per Vatikano radiją.

Pranešime konstatuojama, kad bolševikų zonos stovyklose viešpataujančios baisios sąlygos, nuo kurių kas savaitė miršta nuo 2000 iki 4000 stovyklininkų. Vatikano pranešime stovyklininkai vadinami „pabėgėliais", bet nežinoma, ar jie iš tikrųjų yra išvietintieji (DP) ar Vokietijos karo belaisviai.

DIDELI UŽSIENIŲ POLITIKOS DEBATAI

Londonas. Šiandien Žemuosiuose Rūmuose prasideda dideli užsienių politikos debatai, kur bus paliesti degantieji klausimai, kaip Anglijos ir Sovietų Sąjungos santykiai ir t. t.

PORTUGALIJA IR TOLIAU SUTINKA

Lisabona. Portugalijos vyriausybė pranešė, kad ji davė sutikimą Anglijai ir JAV naudotis oro bazėmis Azorų salose dar 18-kai mėnesių.

KURDAI PUOLA

Londonas. Pranešama, kad kurdų daliniai vykdo puolimą prieš centrinės vyriausybės dalinius.

PRANCŪZŲ VIDAUS REIKALŲ MINISTERIS LE TROQUER KALTINA M. THOREZ

Prancūzų rinkiminėj kovoj vyksta aršūs susikirtimai. „Le Monde" atpasakoja, kaip prancūzų vidaus reikalų ministeris Le Troquer savo kalboj Moulins puolė M. Thorez, prancūzų komunistų vadą ir prancūzų kabineto vicepremjerą. „Mano nuomone — sako Le Troquer — M. Thorez yra dezertyras, per Šveicariją ir Vokietiją pabėgęs į Sovietų Sąjungą, tuo metu, kai kiti prancūzai, toki, kaip Leonas Blumas, liko savo tėvynėj, kad ją gintų".

„Be to — jis pareiškė — atsimename, kad 1939 m. rugpiūčio 23 dieną vienas aktas Prancūziją nustebino — tai sovietų-vokiečių paktas. Pagal jį Lenkija buvo Vokietijos ir Rusijos užimta. Šiuo momentu prancūzų komunistai pritarė".

Bresta svarbus politiniai sprendimai

Londonas. Anglijos spauda gyvai, bet atsargiai ir ramiai, svarsto pastarųjų paskutiniųjų dienų įvykius. Visi šie komentarai artinasi prie išvados, kad bus pasisakyta dėl pačių pagrindinių užsienių politikos principų ir dėl pokarinės taikos atstatymo.

Rašoma, kad Anglija kreipsis su atsišaukimu į Rusiją dėl bendradarbiavimo su vakarais. Užsimenama, kad Anglija pasiūlys sukurti federatyvę Vokietijos organizaciją.

JAV senatorius Weinderbergas per radijo pasakytoje kalboje pasisakė prieš monopolinį keturų didžiųjų taikos sutarčių sudarymą. Jis pažymėjo, kad kare aktyviai dalyvavo 21 valstybė ir jų dalyvavimas taikos konferencijoje turi būti sveikintinas.

Reuteris iš Maskvos praneša apie griežtą Sovietų Sąjungos spaudos ir radijo puolimą prieš amerikiečių elgesį jų zonoje sustabdant išmontavimą fabrikų reparacijų sąskaiton.

Maskvos radijo perskaitė vieno Sovietų Sąjungos istorijos profesoriaus komentarą, kuriame sakoma, kad kiekvienas moralinis spaudimas ir psichinė ataka prieš Sovietų Sąjungą iš anksto yra pasmerkta. Tas pats radijo, kalbėdamas apie profesinių sąjungų veiklą rusų zonoje Vokietijoje, pažymėjo, kad tik rusų zonoje jų veikla teturi sąlygas atgyti, kaip priešingai, vakarinėse zonose profesinių sąjungų veikla yra apribota, prispausta ir sukliudyta.

Laukiama Stalino ir Molotovo padarytų svarbių politinių sprendimų paskelbimo dar prieš birželio mėn. 16 d.

Anglijos tuo klausimu svarbių pasisakymų tenka laukti šią savaitę per debatus užsienių politikos klausimais parlamente, kur bus pasisakyta dėl Potsdamo ir Maskvos nutarimų.

D. BRITANIJOS ŽURNALISTŲ KONFERENCIJA

Londonas. Pirmą kartą po karo vyksta visos Didž. Britanijos žurnalistų konferencija. Konferencijon atsilankė ministeris pirmininkas Atlee ir savo kalboje palietė svarbius laikraštininkų uždavinius ir politikos klausimus.

BULGARIJA PRIPAŽĮSTA AUSTRIJĄ

Londonas. Bulgarijos vyriausybė atsiuntė Austrijos vyriausybei notą, kuria pripažįstama Austrijos vyriausybė.

ŽEMĖS DREBĖJIMAS TURKIJOJE

Ankara. Iš Turkijos pranešama apie įvykusį žemės drebėjimą šiaurės Turkijoje. Lig šiol priskaitoma iki 300 aukų.

Indija nepriklausomybės isvakarėse

Dvi priesingos sistemos ir jų skirtingos taktikos

Esame labai įdomių ivykių liudininkai. Kai viena didžvalstybių per fas et nefas stengiasi savo kaimyninėms tautoms atimti suverenines teises, panaikinti iškovotą jų krauju nepriklausomybę ir įjungti jas į savo valstybinį kapitalizmą, kita tų didžvalstybių atsisako atskirų tautų naudai tų teisių, kurias ji ligi šiol turėjo, duoda jos žinioje esančioms tautoms pilną savarankiškumą. Pirmosios didžvalstybės auka jau yra visa rytinė Europa nuo Baltijos jūros iki Juodųjų marių, bet ji tuo dar nesitenkina, o ieško naujo grobio Viduržemio jūroje ir artimuose rytuose. Antroji didžvalstybė jau suteikė ne formalią, bet faktinę galimybę laisvai tvarkytis Transjordanijai, Sirijai ir Libanui, atitraukdama iš jų savo kariuomenes. Paskutiniu metu ji atitraukia savo kariuomenę iš Egipto ir atidaro platų kelią į nepriklausomybę Indijai.

Kaip „progresyvioji demokratija" ir vakarų demokratija savo esme sudaro du priešingus ir nesuderinamus polius, taip jų taktikos yra diametraliai priešingos. Pirmoji remia savo valdymą jėga ir totaliniu režimu, o antroji — tautos valia, jos apsisprendimu ir laisvu valdymo formos pasirinkimu. Pirmoji teoretiškai skelbia didžiausias laisves, bet praktiškai neleidžia toms laisvėms pasireikšti, o antroji savo praktiką derina su skelbiamom idėjom, stengdamasi įgyvendinti tai, kas skelbiama.

Artimiausioji ateitis parodys, kuri šių priešingų sistemų ir jų naudojamų skirtingų taktikų bei priemonių yra patvaresnė, teisingesnė ir pasauliui labiau priimtina.

Indija, jos gyventojai, kolonistai ir pasipriešinimo augimas

Indijos plotas beveik lygus Europos plotui, išskyrus tas Europos sritis, kurios priklausė Sovietų Sąjungai ligi antrojo pasaulinio karo pradžios. Šiame plote gyvena apie 390 mil. įvairių rasių, tautų ir tikybų žmonių, kalbančių labai įvairiomis kalbomis. Krašto civilizacija ir gyventojų kultūra bei gyvenimo lygis dar nepasiekė aukstesnio laipsnio.

Dėl gyventojų primityviškumo, švietimo nepakankamo išplėtimo, pramonės siaurumo ir gerų kelių bei transporto priemonių stokos Indijos turimi turtai nėra pilnai išnaudojami. Šis turtingas kraštas, svetimų valdomas ir eksploatuojamas, dažnai nesugeba išvengti bado, kuris šiuo metu taip pat sudaro rimtą pavojų.

Pirmaisiais šio krašto kolonistais iš Europos buvo portugalai, kuriuos išstūmė is čia anglai, pradėję XVII šimt. pradžioje organizuoti Indijos uostuose įvairias bendroves, kurios vėliau susijungė į vieną Rytų Indijos bendrovę. Šių bendrovių tikslas — ne gyventojų gerovė, bet jų pačių nauda ir pelnas. Jas organizavo ne Anglijos valstybė, bet jos piliečiai, kaip privatūs asmenys. Maždaug vienu laiku su anglais atvykusius Danijos kolonistus anglai netrukus išstūmė iš dalies privačios konkurencijos būdu, iš dalies jėga. Taip pat išstumti Prancūzijos kolonistai. Naudodamiesi gyventojų nesutarimu, jų pasiskirstymu į mažas valstybėles, siekusias apie 600, anglai kolonistai eksploatavo kraštą pradžioje tik ekonomiškai, o vėliau taip pat militariškai. Šis bendrovių veikimas, pasireiškiantis beveik visomis valstybinėmis formomis, ilgainiui iššaukė griežtą kritiką pačioje Anglijoje, kuri po 1856 m. vietos gyventojų sukilimo uždarė Indijoje veikusias anglų bendroves ir paskelbė Indiją, kaip Anglijos koloniją. Siekiant apsaugoti Indiją nuo Rusijos kėslų, Anglijai teko kariauti su Afganistanu, kad galima būtų apsaugos žiedą sustiprinti šiaurėje ir vakaruose. Tuo pačiu tikslu ji išplėtė savo įtaką visame Tibete ir Malajuose.

Minėtas Indijos gyventojų sukilimas sudaro išraišką pirmojo pasipriešinimo prieš svetimųjų valdymą. XX šimtmečio pradžioje Indijoje ėmė reikštis tautinis sąjudis, siekiantis kraštui daugiau teisių ir savarankiškumo. Anglijos vyriausybės pradžioje nepalankiai žiūrėjo į naująjį judėjimą ir jo vadus, o vėliau ėmė ieškoti modus vivendi su tais, kurie stovėjo to sajūdžio priešakyje. Taip pradžioje buvo persekiojamas Mahatma Gandhi, su kuriuo vėliau vicekaralius, atstovaujantis Anglijos vyriausybę vietoje, pradėjo rimtai tartis, siūlydamas laipsniškai augančią savivaldą.

Indijoje visą laiką reiškėsi nesugyvenimas ir skirtingos tendencijos tarp indu ir muzulmonų, kurių čia šiuo metu priskaitoma paie 95 mil.Anglijos vyriausybės kartais stengdavosi šias dvi pakraipas suderinti, o kartais jų nesutarimus panaudodavo, kaip argumentą, irodantį, kad Indija dar nėra pilnai pribendusi savarankiškam gyvenimui. Tačiau abi pakraipos ligi šiol paliko ištikimos savo siekimams. Indai susiorganizavo į Kongreso partiją, kurios vadovai — Pandit Nehru, Patel, Bose ir kiti, o muzulmonai susimetė i Muzulmonų Lygą, kuriai dabar vadovauja Jinnah. Pirmoji partija siekia vienalytės Indijos valstybės, o antroji nori, kad būtų suorganizuota atskira muzulmonų valstybė, apimanti Pakistano sritį. Paskutinės Anglijos pastangos suderinti šių partijų siekimus nedavė teigiamų rezultatų.

Vietos gyventojai ligšiolinėje krašto administracijoje

Indijoje pasireiškus politiniam brendimui ir judėjimui, siekiančiam kraštui laisvės, Anglijos vyriausybės nuo 1917 m. pradėjo plėsti vietos savivaldą, įtraukdamos vis daugiau vietos gyventojų į visas administracijos sritis. Šios akcijos rezultate šiuo metu kiekvienoje įvairių sričių ir laipsnių 1.500 tarnautojų sudėtyje yra tik 3 anglų kilmės tarnautojai. Vicekaraliaus Vykdomoje Taryboje, kuri sudaro tą centrinės valdžios sritį, į kurią be kitko įeina krašto gynybos reikalai, yra 10 indų ir 4 anglai. Žinant, kad pagal konstituciją Vicekaralius turi vadovautis Vykdomosios Tarybos daugumos priimtais nutarimais, nuo kurių tik išimtinais atvėjais gali nukrypti, aišku, kokiame laipsnyje vietos gyventojai turi įtaką krašto valdyme. Nuo 1921 m. Indija turi fiskalinę autonomiją, pagal kurią įvežamos iš Anglijos prekės gali būti apkraunamos tokiu pat muitu, kaip kitų kraštų prekės. Besinaudodama šia teise, Indija kartais sudarydavo Anglijai tam tikrų ekonominių komplikacijų. 1929 metais Anglija pareiškė, kad Indijos konstitucijos raidos tiesioginis ir natūralus tikslas — pasiekti dominijų statutą. 1942 m. kovo mėn. Anglijos vyriausybė pasižadėjo priimti ir įgyvendinti kiekvieną Indijos konstituciją, priimtą Indijos išrinktos konstituantos po karo. Siekdama šį pasižadėjimą įgyvendinti, dabartinė darbo partijos atstovaujama vyriausybė ėmėsi iniciatyvos paruošti Indijai naują konstituciją.

Indija antrojo pasaulinio karo metu

Prasidėjus antrajam pasauliniam karui, tarp Indijos ir Anglijos buvo tam tikrų politinių nesutarimų. Tuo metu 1935 m. įstatymas apie valdžios sudarymą Indijoje dar tebebuvo realizacijos stadijoje. Pagal tą istatymą, siekiant sudaryti autonominę ir atsakingą krašto vyriausybę, 1939 m. Kongreso partijos valdybos nutaruim tos partijos atstovai pasitraukė iš visų ministerių, kuriose jie buvo 7 provincijose (iš viso provincijų buvo 11). Tai padaryta pagal tikėjimą ir nurodymus Gandhi, kuris skelbė, kad visų tarptautinių ir vidaus ginčų sprendimo reikia siekti taikiomis priemonėmis. Šiuo pagrindu susidaręs nesutarimas buvo dar labiau pagilintas, Anglijos vyriausybei nesutikus paremti nei Kongreso partijos siekimų vienalytės Indijos valstybės, nei Muzulmonų Lygos norų sudaryti dvilypę valstybę. Kai 1942 m. kovo mėn. Anglijos vyriausybės vardu Sir Stafford Cripps pranešė Indijos partijų vadams, kad Anglija sutinka pripažinti kiekvieną konstituciją, kurią priims po karo Indijos konsituanta, partijų vadai atmetė šį siūlymą, reikalaudami tuojau pat nepriklausomybės su teise sudaryti separatinę su Japonija taikos sutartį, kuriai Gandhi teikė ypatingą reikšmę. Šiuo klausimu negalėdama pasiekti susitarimo, Kongreso partija 1942 m. rugpiūčio mėn. pradėjo sabotažo kampaniją, kurios pasėkoje buvo areštuoti parti-

---

L. Janavičienė

NORAS

Paimk,
Pakelk
Ir negrąžink
Į žemę rūko
Jau atgal. —
Aukščiau kalnų
— Miglos šalin
Su juo pakilti
Leisk ir man. —

Aukščiau aksomo debesų,
Aukščiau už viską kas už jų
Dar būti gali —
Į tą šalį
Kelk,
Pakelk
Ir negrąžink
Nei rūko
Nei manęs
Atgal jau. —

Vilnius, 1940.

jos vadai. Pagaliau 1943 m. dėl Japonijos užėmimo Birmos ir atkirtimo pristatymo iš Indokinijos ir Siamo, o taip pat dėl menko derliaus Bengalijoje, kilo badas, kuris nugalėtas dabartinio vicekaraliaus. Wavell ir centrinės valdžios griežtomis kontrolės ir koordinacijos priemonėmis, davusiomis galimybę platesniu mastu ir greičiau pagalbon bado ištiktoms sritims.

Nepaisadyma šių aplinkybių, Indija įsitraukė į karą, efektyviai padėdama Anglijai. Beveik kiekvienais karo metais į Indijos kariuomenę stodavo 50—60 tūkstančių naujokų. Visi jie ėjo savanoriais, nes Indijoje iš viso nėra priverstinos karo tarnybos. Tuo būdu karo pabaigoje Indijos kariuomenė buvo dešimteriopai didesnė, negu prieš karą. Karo metu buvo sudaryti Indijos pionierių, artilerijos, transporto, ryšio ir kiti daliniai, kurie ypatingai pasižymėjo Abesinijoje, Sirijoje, Tunise, Malajuose, Birmoje ir kitur. Indijos kariuomenė vadovaujama savo karininkų, kurių per mėnesį mokyklos išleisdavo iki 300. Pradžioje karo penkiems anglų karininkams Indijoje atiteko vienas Indų karininkas, o karo pabaigoje 20 indų karininkų atitenka 7 anglų karininkai.

Kaip kitiems kariavusiems kraštams, taip ir Indijai karas daug kaštavo žmonėmis. Tačiau kitais atžvilgiais Indija per paskutinį karą daug laimėjo. Čia iškyla visų primiausia Anglijos vyriausybės pažadas pripažinti kiekvieną po karo priimtą konstituciją, dėl kurios dabar jau vyksta derybos. Finansiniu atžvilgiu laimėta tai, kad per karą Indija ne tik išmokėjo skolas, bet dar laimėjo apie 1.000.000.000 svarų sterlingų, kurie yra Londone depozite. Krašto pramonė taip išaugo ir išsiplėtė, o karo aviacija ir karo laivynas pasiekė net aukštą laipsnį.

Anglijos paskelbti Indijos valstybės pagrindai

Anglijos paskelbti Indijos valstybės santvarkos pagrindai remiasi 1942 m. duotu pažadu. Jie negali būti laikomi Indijai primestais, nes Anglija paskelbė juos tik tada, kai abi pagrindinės partijos negalėjo pasiekti reikalingo susitarimo, Anglijos siūlymas, kuris dabar nagrinėjamas abiejų partijų, siekia suderinti tų partijų reikalavimus. Tiesa, numatoma vienalytė Indijos valstybė, apimanti visas Anglijos valdomas Indijos sritis ir laisvas kunigaikštijas, bet atskiroms provincijoms numatoma galimybė jungtis ir turėti bendrus įstatymdavystės ir vykdomosios valdžios organus. Tuo būdu atsižvelgta taip pat į Muzulmonų Lygos siekimus. Šiais pagrindais Vicekaralius Wavell jau ėmėsi iniciatyvos organizuoti laikinąją vyriausybę, o Indijos ginkluotų pajėgų vadas paskelbė, kad jis palieka savo pareigose, bet priklausys civiliam ministeriui, kuriuo bus indas. Vadinasi, Indijos svajonė tampa realybe. 300 metų Indijos istorijos laikotarpis užbaigiamas laimėjimu, siektu per 30 metų. Nuo politinės ir ūkinės priklausomybės Indija eina prie politinės ir ūkinės lygybės su Anglija. Apsispręs Indija visiškai išstoti iš Anglijos imperijos tautų bendruomenės ar paliks joje, tuo tarpu neaišku. Tačiau reikia manyti, jog 300 m. tvėrę dvasiniai ir ekonominiai ryšiai nulems tai, kad Indija paliks Anglijai ištikimu sąjungininku, kaip tai yra su Kanada, Australija, Pietų Afrika ir Naujaja Zelandija.

Petrulis

PUSRYČIAI

Kai aš atsimenu šį atsitikimą, man darosi smagu. Tebeatsimenu mažiausias smulkmenas, pats nežinau kaip visada galvoju apie tai ir iš mano atminties gilumos tolydžio iškyla naujų detalių. Jau pats atsiminimas nuteikia mane ypatingai smagiai.

Tai buvo iš pat ryto, labai anksti. Kalnai rytuose buvo juodai mėlyni, bet iš už jų kilo šviesos srovė ir kalnų konturus silpnai dažė blankiu raudoniu, o kildama aukščiau į dangų, ji darėsi vis šaltesne, pilkesne ir tamsesne ir pagaliau vakaruose, virš mano galvos, skendo tebejuoduojančioje naktyje.

Buvo šalta, be abejo ne taip, jog žmogui tauškėtų dantys, bet vis dėlto pakankamai šalta, kad aš tryniausi rankas ir susikišau jas giliai į kišenes, galvą įtraukiau tarp pečių ir kojomis trepsėjau žemę.

Žemai slėnyje, kur aš buvau, žemė nuo ryto prieblandos buvo melsvai pilka. Eidamas vieškeliu pamačiau priešais palapinę, kuri buvo nevisai tokia pilka kaip žemė. Šalia palapinės blykčiojo oranžinės spalvos ugnies ruožai, kurie ėjo iš senos, surūdijusios geležinės krosnies. Pilki dūmai sūkosi iš trumpo dūmtraukio mutulais kilo į orą, prieš išsisklaidydami ir išskysdami ervėje.

Prie krosnies pamačiau jauną moteriškę, - o gal tai buvo mergaitė? Ji vilkėjo nublukusiu katuniniu sijonuku, ir tokia pat liemene. Arčiau priėjęs pamačiau, kad ji ant užlenktos rankos laikė vaiką, mažą kūdikį. Jo galvutės nebuvo matyti, nes ji buvo paslėpta po šilta liemenėle. Motina vaikšinėjo šen ir ten, žarstė ugnį, atsuko aprūdijusį vožtuvėlį, kad geriau trauktų. Kūdikis tuo tarpu ramiai sau žindo, o motinai tat visai nekliudė dirbti, nei sumažėjo grakštumas jos lengvų, greitų judesių, kurie tuo rodė kažin ką labai aiškaus ir liudijo turint šeimininkės patyrimą. Raudona ugnis žybčiojo pro krosnies plyšius ir piešė šokinėjančius ornamentus ant palapinės.

Aš buvau dabar visai arti ir galėjau užuosti troškinamo kumpio ir karštos duonos kvapą, kurį aš labai mėgstu, nes jis man primena namus. Rytuose darėsi vis šviesiau. Aš priėjau prie krosnies ir ištiesiau rankas į ją. Šilumai palietus, mane nukrėtė drebulys. Paskum sklystelėjo palapinės durys, ir išėjo jaunas vyriškis, jo įkandin senesnis. Jie buvo apsirengę naujais, mėlynais šiurkščios medvilninės medžiagos rūbais, kurių švarkuose blizgėjo žalvario sagos. Abu buvo labai panašūs.

Jaunesnis turėjo juodą, o senesnis pilką barzdą. Nuo plaukų ir veido varvėjo vanduo, ir net barzdoje žerėjo vandens lašeliai. Abu sustojo, kartu nusižiovavo, žiūrėdami į šviesa tviskančias kalnų briaunas. Jie kartu apsigrežė ir pamatė mane.

— Labas, — tarė vyresnysis. Negalima pasakyti, kad jis pažiūrėjo maloniai, bet taip pat ir ne nemaloniai.

— Labas, — atsakiau aš.

— Labas, — ištarė ir jaunesnysis. Vanduo palengva džiuvo nuo jų veidų. Jie priėjo prie krosnies ir šildėsi rankas.

Mergaitė, nepakeldama akių, dirbo savo darbą. Ji buvo kaspinu atrišusi plaukus į užpakalį, kad neslinktų jai į akis, jie buvo nukarę ant sprando ir, jai dirbant darbą, taršėsi. Ant dėžės pastatė skardinius puodukus, padėjo ir tokias pat lėkštes, o prie jų peilius ir šakutes. Paskum iš taukų išsėmė keptus lašinius ir padėjo juos į didelį, skardinį dubenį, o suskrabęs riesdamasis kumpis čirškėjo ir traškėjo. Atidarydama kepimo krosnies dureles, ištraukė keturkampį keptuvą, pilną aukštų storų pyragaičių.

Kai šiltų pyragaičių kvapas palietė vyrus, jie giliai atsikvepė, nušvito. Jaunesnysis kaip ištirpęs tarė:

— Hm!

Vyresnysis kreipėsi į mane:

— Ar jau po pusryčių?

— Ne!

— Gerai, tai sėskis.

Tai buvo ženklas. Priėjome prie dėžės, susikiūtėme aplink ją, ant žemės, Jaunesnysis paklausė:

Ar taip pat medvilnės skynikas?

— Ne.

— Mes dirbam jau 12 dienų.

— Jau jie ir naujus drabužius nusipirko, - atsiliepė mergina prie krosnies. Abu vyrai šypsodamiesi pažvelgė į savo naujus rūbus.

Mergina padėjo dubenį su kumpiu, rudus aukštus pyragaičius, katilėlį su karštais kumpio taukais ir puodą kavos ir taip pat susikiūtė prie dėžės. Kūdikis dar tebečiulpė, galvutę po liemene šiltai paslėpęs. Aš girdėjau žindimo čepsėjimą.

Mes prisikrovėme lėkštes, užpylėm kumpio taukų ant duonos ir įsidėjome cukraus į kavą. Vyresnysis kimšosi pilna burna, kramtė ir rijo. Paskum tarė:

— Tegu paraliai, kaip gera! — Ir tuojau vėl kimšosi burną.

— Jau 12 dienų valgėme gerai — prabilo ir jaunesnysis vyras.

Mes valgėme visi godžiai ir greitai. Vėl pridėjom savo lėkštes ir vėl skubiai jas tuštinom, pakol buvom pilni ir šilti nuo valgio. Karšta, karti kava beveik nuplikė mums gerklę. Kavos tirščius nukratėm ant žemės ir vėl naujai prisipylėm puodukus.

Šviesa pasidariusi spalvinga, joje buvo rausvas žerėjimas, ir oras nuo to rodėsi dar šaltesnis. Vyrai pažvelgė į rytus, ir jų veidai žerėjo nuo ryto šviesos. Kai aš pažvelgiau į vyresnyjį, pamačiau jo akyse atsispindint kalnų vaizdą ir jų šviesą. Abu vyrai išgrate kavos likusius tirščius ir atsistojo.

— Turime jau eiti, — tarė vyresnysis.

Jaunesnysis kreipėsi į mane sakydamas:

— Jei ir tu nori skinti medvilnę, mes, rasit, galėtume tau padėti rasti darbo.

— Ne, turiu keliauti, dėkoju taip pat už pusryčius. — Vyresnysis numojo ranka.

— Mums buvo malonu. — Abu išėjo. Rytuose liepsnojo oras nuo šviesos. Aš nuėjau plentu.

Tai ir viskas. Aš galėčiau nurodyti dar kėlias priežastis, kodėl man buvo taip malonu. Bet ir be to dar buvo kažkas neapsakomai gražu, ir todėl man vis miela širdyje, kai prisimenu tą rytą. *J. Steinbeck*

4 ALp(LKA)3611
1946, Nr. 85

Austrija reikalauja pasalinti D.P.

Viena. V. 25. Austrų vyriausybė paprašė Alijantų Kontrolinės Komisijos pašalinti visus išvietintus asmenis iš Austrijos.

Savo laiške Kontrolinei Komisijai dėsto, kad Austrija yra blogiausias kraštas laikymui DP, nes esą gauti protestai iš kaimyninių vyriausybių (Lenkijos ir Jugoslavijos), kad yra proteguojami šašistai DP stovyklose. Iš DP nėra reikalaujama darbo ir jokių kitų prievolių valstybei. Jie yra kalti didelio masto spekuliacijomis. Didelis jautrumas (susijaudinimas) yra padarytas austrų tautai.

Dr. Karl Gruber, Austrijos užsienių reikalų ministeris pareiškė, kad austrai norėtų padaryti išimtį žydams DP, nes jų dauguma neturi kur vykti ir laukia progos išvykti į Palestiną.

Gruber pareiškė, kad daug DP dirbo vokiečiams karo metu ir, nežiūrint į tai, jie yra D. Britanijos ir JAV traktuojami kaip alijantai. Jo nuomone, Rusija paremsianti Austrijos reikalavimą, o Prancūzija privertusi visus DP dirbti ir prancūzų zonoje DP esą „didelė problema". Gi rusų zonoje jokių DP nesą. (St, a. Str. V. 26).

JAV isaké sumazinti D.P. maisto normas

Frankfurtas. (AP.) JAV armijos vyriausioji vadovybė vakar pranešė, kad nuo birželio mėn. 1 d. išvietintiems asmenims, gyvenantiems amerikiečių Vokietijos zonoje, maisto normos sumažinamos 300 kalorijų dienai. Tai bus pirmasis maisto normos sumažinimas, paliečiąs DP, kuriems pagrindinė norma buvo 2.300 kalorijų, kai tuo tarpu vokiečių civil. gyventojams normų mažinimas įvyko 2 kartu ir pasiekė normos vidurkį 1.180 kalorijų dienai.

Pranešime sakoma, kaip aprūpinimo žinovas praneša, kad dabartinis DP asmenų maisto suvartojimas perviršija tas normas, kurios reikalingos gerai sveikatai išlaikyti; vokiečių civil. gyventojų normas esą būtinai reikalinga padidinti nenormuotais maisto produktais.

Pagal naujas normas paprastieji pabėgėliai, gyveną DP stovyklose, gaus 2.000 kalorijų dienai; gi nacių persekiotieji gaus 2.200, vietoj 2.500 kalorijų.

Dar yra likę daugiau, kaip 400.000 DP asmenų, gyvenančių JAV okupuotoje Vokietijos zonoje. (St. a. Str. V. 27.)

PABALTIEČIAI IŠ PRANCŪZIJOS

— Prieš savaitę iš Prancūzijos yra atvežtos dvi grupės karo belaisvių Pabaltiečių. Jų tarpe lietuvių yra vienoje grupėje 518, antroje — apie 550. Si pastaroji grupė yra Regensburge. Abi grupės yra atvežtos tam, kad būtų padaryta atranka — išskirti savanoriškai stoję į vokiečių kariuomenę, collaboracijonistai ir karo nusikaltėliai. Visi kiti bus pervesti į DP žmonių kategoriją. Išskirtieji, bent dvi pirmosios grupės, tur būt, bus palikti vokiečių globai.

Regensburgo lietuvių delegacijai jų stovyklos komendantas amerikietis karininkas yra garantavęs, kad nei vienas, kas pats nepareikš noro, nebus išduotas rusams, kad per 2 savaites jų patrikrinimas bus baigtas ir jie bus pervesti į DP lagerius.

BIBLIOTEKŲ VALYMAS

Berlynas (A.P.). Tarybų S-gos okupacinė valdžia Vokietijoje paskelbė 13.000 knygų ir 1.500 periodinių leidinių pavadinimus, kurie būsią konfiskuojami tarybinėje zonoje.

Raudonosios armijos oficiozas, „Taegliche Rundschau", pasigiria, kad bolševikai esą pirmieji, sudarę tokį draudžiamosios literatūros sąrašą.

PRANEŠIMAS DP UŽSIENIŲ VALIUTŲ REIKALU

Augsburgas. Teismo karininkas ltn. Smith praneša, kad DP asmens gali turėti nedidelius svetimos valiutos kiekius. Leistinas kiekis nėra tiksliai nustatytas, bet karinė valdžia pasilieka sau teisę šias atvejais elgtis pagal aplinkybes, pav., DP asmuo, sulaikytas bedykinėjąs Königsplatz su tam tikru doleriu kiekiu, duos rimtą pagrindą jį areštuoti ir griežtai nubausti.

DP stovyklų gyventojams patartina svetimą valiutą perduoti saugoti atitinkamam UNRRA pareigūnui.

Jei būtų pageidavimų būtų galima, karinei valdžiai garantavus, įnešti į Reichsbanką.

AMERIKOJ GIMSTA NACIONALIZMAS

Prancūzų laikraščio „Le Monde" korespondentas Yves Cezy, rašydamas iš Naujorko apie paskutinius politinius įvykius, Persijos bylą, pabrėžia, kad dabarbtinė JAV užsienio politika yra tautinis fenomenas. „Jungtinės Amerikos Valstybės — pasakė prez. Trumanas — yra šiandien stipri tauta. Tai reiškia, kad su tokia jėga mes turime pareigą paimti viso pasaulio organizacijos vadovavimą. Joks balsas prieš šį sprendimą nėra pasisakęs. Liberalai kaip ir konservatoriai prisiima šią atsakomybę, nors ir skiriasi dėl žodžio „vadovavimas" supratimo.

Toliau korespondentas, nurodes ištisą eilę Amerikos sukurtų tarptautinių organizacijų, kaip JTO, UNRRA, banką pasaulio ūkiui atstatyti, pabrėžia, kad JAV yra pasižymėjusios visose srityse Vakarų Europos gravitacijos centrą perkelti į Ameriką. Bet šis amerikietiškas nacionalizmas būsiąs tai pagrįstas žmogaus teisių respektavimu, liberalizmu, demokratinėmis idėjomis, bet ne diktatūra.

VENGRIJOJE POLITINIS BAROMETRAS KYLA

Maskva. Pranešama apie Vengrijos kairiojo sparno partijų atsišaukimą, kuriame sakoma, kad mažųjų ūkininkų partija nutolo nuo savo pažadų duotų prieš rinkimus ir tokiu būdu nebeišreiškia tautos nusistatymo, kad ši partija atstumė save nuo bendradarbiavimo su kitomis partijomis ir su tauta.

UNO projektuoja naujas „Keturias Laisves" dėl D.P.

Reuteris praneša, kad Londone posėdžiaujantis specialusis UNO ekonominės bei socialinės tarybos komitetas projektuoja Europos išvietintiems asmenims naują chartą, kuri apsaugos juos nuo persekiojimo ir bedarbės.

Šis komitetas siūlo išvietintų asmenų reikalams spręsti įsteigti centrinę įstaigą vadinamą — Tarptautinė Pabėgėlių Organizacija. Ši įstaiga turėtų būti visiškai neutrali ir laisva nuo bet kurios vyriausybės įtakos.

Taip pat buvo nutarta, kad:

1. išvietintieji asmens, kurie dėl politinio nusistatymo arba dėl galimo persekiojimo bijo grįžti į savo tėvynę, nebus grąžinami prievarta.
2. tiems išvietintiems, kurie rado darbą arba sukurę šeimas susirišo su nauja šalimi, būtų leista pasilikti jų dabartinėje gyvenamoje vietoje.
3. Europos vyriausybės paakintos bendradarbiauti įrengiant masines pabėgėlių kolonijas visose neapgyvendintose kontinento srityse.
4. šiu rūšių išvietintiems asmenims bus išduodami tarptautiniai pasai panašūs Nanseno pasams.

Amerikietis UNO Komiteto narys, George Warren, vakar pasakė, kad pabėgėlių problemų sprendimas priklauso nuo aliantinių valstybių grįžimo prie normalaus ekonominio bei socialinio gyvenimo. „Mes tikimės greitesnės akcijos nuo tada, kai bus sukurta naujoji organizacija" jis pridūrė „tačiau negalima pabūrus magiškąja lazdele išskirstyti daugiau pusės milijono žmogiškųjų esybių".

Ponas Warren pasakė, kad JAV vyriausybė nemano keisti pilietybės įstatymo tikslu palengvinti išvietintiems asmenims įsigyti Amerikos pilietybę.

Tačiau jis pridūrė, kad „tiems, kurie nuvyks į JAV bus teikiamos beveik visos JAV piliečio privilegijos". „Šiuo metu mes galime iš Vokietijos ir Austrijos kasmet įleisti nedaugiau 39.000 asmenų".

Pranešimas iš Naujorko sako, kad vakar Sovietų delegatas M. (Micholai Avanovian) Feonov nustebino UNO ekonominę bei socialinę tarybą atidaromajame posėdyje priešindamasis grynai iš formalinės pusės pasiūlytam projektui.

Šis Sovietų pareiškimas sukėlė visiškai nelauktus debatus prie to paties pasagos formos stalo, prie kurio taip nesenai Saugumo Tarybos karštai kariauta Persijos klausimu.

M. Feonovas nesutiko su mintimi, kad Jungtinės Tautos imtųsi funkcijas ir kompetencija, surišta su viešomis paskolomis, duodamomis pagalba tautų lygos (Leagne of Nations).

Tarybos pirmininkas, indietis Ramaswami Mudaliar, greitai užbaige diskusijas, siūlydamas kiekvieno Jungtinių Tautų nario atskirą nuomonę prijungti prie bylos.

Continental Daily Mail, May 26, 1946.